

Horkay Hörcher Ferenc

A gyerekkor tájai

Részletek *A mi utcánk* című ciklusból

A népbolt

Stratégiai ponton, de nem az utca, csak az első Majláth-ház utcára kiugró sarkán áll az ABC, nagymama szavával: a népbolt. Anakronisztikusan túléli majd nemcsak nagymamát, de a rendszerváltást is. A boltnak már gyermekként rendszeres vásárlója vagyok. Anyáék legtöbbször kenyérért, olcsó kadarkáért szalajtanak le, harminc-negyven forint az egész. Erre jön még a Fecske cigi, öt forintért, s kapható a túloldali trafikban is. Egyikükben sem merül fel, hogy helyes-e az, ha ilyesmit vásárol a gyerek, elvégre gyors vagyok és megbízható. Hétfőn nincs adás, barátok jönnek látogatóba, a szalonban vágni lehet a füstöt. Az őszi-téli időszakban ütemesen futok a boltig, mert kicsit tartok a sötétben megbúvó árnyaktól, a szélben csikorgó udvari lámpától. Van egy korszak, amikor úgynevezett jegyes tej is feltűnik a listámon, unokatestvéreimnek járt, amíg csecsemők voltak. A felvágottas pultnál parizert kérek, a kétkilós kenyér felét hozom el három-hatvanért, néha negyven filléres kiflit is veszek – ugyanennyibe kerül a gyufa is. Az Omnia kávé még meg kell darálni, a pénztár mögött a daráló, nagyon finom az illata, a végén benyúlok egy papírdarabbal, hogy a maradék is kijöjjön. A visszajáróra figyelek, pénztártól való távozás után reklamációra nem gondolok.

A népboltban otthon érzem magam, néha vehetek még Zizit, tejkaramellás cukrot, vagy Tereferé kekszet is. Az eladó nénik mind ismernek, amikor köszönök, rám mosolyognak, csak ritkán szidnak meg, tanúi annak, ahogy a gyermek lassan felnő.

HORKAY HÖRCHER FERENC (1964) költő, eszmetörténész, irodalomkritikus, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem egyetemi tanára. Utóbbi kötete: *A szelídek városa* (2018).

A gim

Úgy tűnt, az udvarból minden gyerek befejezte már az általánost, mire én is gimis lettem. Bátyám kudarca után – őt az esztergomi ferencesek tanácsolták el, pontosabban maga csapatta ki magát, annyira erős volt a honvágya – anyáék az utcánkbeli gimist nézték ki nekem, mondván, a háború előtt apa is ide járt, meg hogy nem kell majd korán kelnem, csak arról nem szólt a fáma, hogy régen mennyivel jobb neve volt az iskolának, amikor Ország László is tanított itt. A fiúosztályba kerültem, ez a leggyengébb. A matek, biológia engem nem érdekel, a nyelvszakos lányosztályba viszont nem vettek fel, csak később fogok majd átjelentkezni, különórán kell felzárkóznom annyira, hogy második után átvegyenek, végül az egyetemen is angol szakos leszek. A lányosztályban megelőz a hírem, a szép és érett magyartanárnő ódákat zeng rólam, már elsőben hexameterben írtam meg a házi feladatot, később majd *Hermie*-ként emleget, alakja lenyűgöz, már ötven éves is lehet, mégis minden fiúnak rajta csüng a szeme. Fizika szakos osztályfőnökünk tart tőlem, a leghátsó sorba ültet. Addigra már életem legfontosabb tanárnője elmenekült a gimiből, egyetemista leszek majd farkasréti temetése idején, ő tehet róla, hogy verset írok, Hölderlint egy szombati napon tanítja, azonnal lerohanok a körútra beszerezni egy kötetet. Miről mesélek még? A Ballagás című film hatására lázadást szítok, Balázs Fecőt idézem egy röplapon: a kőfalak leomlanak, de a többiek nem vevők a forradalomra, akkor inkább alternatív kulturális seregszemlét szervezünk, a beatköltészetéről tartott előadásomat egy atombomba robbanásának képével hirdetem. Érettségi tételként Mikszáthot húzom, amikor a preraffaelitákat említem, már nem is kérdeznek többet, életemben egyszer leszek kitűnő, pont az érettségi eredménye lesz az, de ebbe belejátszik a földrajztanár jóindulata, Kínát húztam, a térkép ikonjaival próbálok gazdálkodni, végül nem akarja elrontani az ötös sorozatomat, de nem ez a legnagyobb húzása, hanem a rockandroll-klub a bések termében, ott jövünk össze a lánnyal, akit bátran felkérek, ő lesz majd négy év múlva a feleségem.

A gimnázium elvesztegetett idő, de gyönyörű emlék, minden nap többször elsétálunk felújított épülete előtt a kutyámmal, egyszer előtte parkolok a magas hóban, amikor kitesznek egy „Megállni tilos!” táblát, büntetést kapok, de kamaszkorom hosszú, forró nyarainak emlékét semmi sem ronthatja el.

A Patyolat és a divatszabóság

A házunkban van a Patyolat vállalat mosodája, ide hordom a családi ágyneműt, a tisztítandó ruhát a Posta mellé, egy maszekhoz. Valamiért ezt a luxust vállalja a család, nálunk három generáció lakik együtt, sokallják a háztartás minden szennyését nagymamámra hagyni. Nagymama úrinő, külön szobája van, kulcsra zárja, ahogy a kamrát is, amit spejznak nevez, mert a bátyám szívesen dézsmálja a télire elrakott meggylekvárt, nyáribarackdzsemet, ahelyett, hogy tanulna. Nagymama a cselédszobában varrógépen dolgozik, közben az Amerika hangját hallgatja a zöld szemű diódás rádión. Ez az a parányi szoba, ahol nagyapám meghalt, s ahol majd leendő feleségemmel kell szerelmeskednünk halkán, a minivizor hangját felerősítve, nehogy kihallatszódjon. Gyerekszemmel a Patyolat tekintélyes hely, illata jellegzetes, az ágyneműt élre vasalva kapjuk, a rendszerváltás sodorja el, akár csak a tisztítót. De a divatszabóság a gimivel szemben ma is működik, itt szabják rám az érettségi öltönyt, s itt fogja feleségem nagyanyja az elegáns öltönyt rendelni nekem, amiben el kell temetnünk. Közben hordom még esküvőre és keresztelőre is, mert nem sokkal később a dédunokák is megszületnek. Addigra elhagyom a kisszobát, ahová Szegedről visszatérve költöztem, leendő feleségem miatt menekültem haza a vidéki egyetemről, házasságkötés után újból továbbköltözöm az utcából, eleinte apósomék fogadnak be minket magukhoz, aztán egy lakótelepen lakunk néhány boldog évig, oda születnek a gyerekek is. Apa korai halála után költözünk vissza, az utcabeli kápolnában tartjuk a gyászmisét, mennyi mindennek tanúja egy öltöny, a brüsszeli fuvoláslány zenél, eskető papunk szerint apával meghalt az utolsó úriember.

A gyermekkor fényképein a múlt árnyai kifakulnak, bűneim pecsétjét az emlékezés gesztusa feloldja, újra patyolatfehér a lelkiismeretem, nincs bennem harag, se félelem, a világ ebben a fénytörésében rám szabott és végleg elrendezett.